

Læren af Ukrainekrigen

Hæren: Ruslands krig bør lede til et paradigmeskifte. Der kan blive behov for at indføre værnepligt for kvinder og hele Rigsfællesskabet.

Den danske hær blev for to årtier siden transformeret til en lille ekspeditionsstyrke, som kunne bidrage til de internationale operationer, regeringen og Folketinget ønskede. Beslutningen om at ændre forsvaret og hæren fra koldkrigsorganisationen til en ekspeditionsstyrke var både rationel og rigtig i lyset af den daværende sikkerhedspolitiske situation. Der var ingen trussel mod Danmark.

Dette ændrede sig i 2008, da russiske styrker angreb Georgien. I 2014 annekterede Rusland den ukrainske Krim halvø, og russiske proxystyrker besatte de to ukrainske oblaster, Donetsk og Luhansk. Rusland var igen blevet en trussel mod sine naboer. Det forstod NATO. Stats- og regeringscheferne traf derfor på Wales-topmødet beslutning om, at alle allierede skulle bruge to procent af bruttonationalproduktet på forsvaret. Nogle af alliansens lande øgede forsvarsudgifterne markant og har for længst nået målsætningen. Andre lande, heriblandt Danmark, lod som om der fortsat var fred og ingen fare. Danmark fortsatte ovenikøbet den modsatte vej og implementerede beslutningen fra forsvarsforliget 2013-2017 om at spare yderligere femten procent på forsvaret.

Konsekvensen af den førte politik var, at hæren, da den russiske invasion af Ukraine blev indledt i 2022, hverken var gearet til at forsvare dansk territorium eller at udkæmpe en konventionel krig mod en ligeværdig modstander. Den russiske aggression mod Ukraine viste, at det netop er en sådan trussel, hæren i rammen af NATO's kollektive forsvar skal kunne bekæmpe. Der er derfor behov for et paradigmeskifte og en ny transformation af hæren.

Fremtidens hær skal være i stand til at sikre dansk territorium og i samarbejde med allierede styrker kunne levere et robust bidrag til forsvaret af regionen. Forsvaret af Danmark starter ved Narva.

Truslen mod Danmark

De russiske tab i Ukraine vil kun kortvarigt reducere truslen fra Rusland. Truslen vil, når Ukrainekrigen stopper, vokse igen. I et tiårigt perspektiv frem mod 2033 er det sandsynligt, at truslen vil være stigende. Det eneste, der kan ændre dette, er et sammenbrud af det russiske regime.

Den største trussel mod Danmark vil nok komme fra luftrummet og søterritoriet. Truslen mod landterritoriet vurderes primært at kunne komme fra specialoperationsstyrker eller luftbårne styrker, som indsættes med henblik på at ødelægge kritisk infrastruktur og forstyrre NATO's opmarch, transit eller logistiske operationer i Danmark. Bornholm vil dog være truet i forbindelse med russiske operationer mod Baltikum og Østeuropa, da kontrol over øen kan bidrage til at sikre den russiske operation ved at skabe dybde og til at hindre NATO intervention via de danske stræder og den vestlige del af Østersøen.

Hærens opgaver

Tankegodset fra K-notatet fra 2003 har medført, at hæren er blevet indsat i internationale operationer med udgangspunkt i de selektive kapaciteter, den havde. Derfor var en hær, som manglede luftværn, artilleri og logistisk udholdenhed, acceptabel. I hærens nye paradigme skal truslen og opgaverne være styrende for, hvilke kapaciteter den skal have.

Jeg ser følgende opgaver for hæren: Uddanne og organisere enheder til indsættelse i fred, krise og krig, være til stede i Baltikum som led i NATO's fremskudte tilstedeværelse, bidrage til NATO's kollektive forsvar med minimum en brigade, forsvare Bornholm mod kup i samarbejde med

Hjemmeværnet, sikre infrastruktur, installationer og allieredes aktiviteter i Danmark samt sikre de nordatlantiske dele af Rigsfællesskabet mod fjendtlige aktiviteter på land.

Vision for udvikling af Hæren

Hæren bør udvikles, så den bliver en robust landmilitær komponent i det samlede militære forsvar. Det vil være forkert at satse på et enkelt af værnene. Der er behov for et forsvar i balance.

Hærens første opgave og fundamentet for de øvrige er at uddanne og organisere enheder til indsættelse i fred, krise og krig. Da uddannelse og opstilling samt indsættelse skal kunne gennemføres i såvel fred og krise som i krig, har hæren behov for at råde over både en uddannelsesstruktur og en operativ struktur. Derved sikres, at hæren har evnen til at regenerere sig selv, også i situationer hvor hærens operative enheder er indsat.

Danmark har ikke ressourcer til en stående hær, som kan opretholde eller regenerere tilstrækkelig kampkraft under en længerevarende intensiv konflikt. Der er derfor behov for at skabe en skalérbar hær bestående af stående enheder, uddannende enheder, kadreenheder og reserveenheder. Hæren skal kunne skaleres fra en mindre fredsstyrke, der fokuserer på uddannelse, beredskab, fremskudt tilstedeværelse og internationale operationer, til en betydeligt større krigsstyrke.

For at kunne skabe et skalérbart forsvar, som har evnen til at udbygge og regenerere kampkraften, vil der ud over en professionel styrke også være behov for en robust reserve og et betydeligt antal værnepligtige til at friske reserven. Forøgelsen af antallet af værnepligtige og værnepligtiglængden bør tilrettelægges som en progressiv proces, hvor forudsætningerne i form af etableringer, materiel og strukturer tilvejebringes forud for større og længere indkaldelser af værnepligtige.

Det bør også overvejes at ligestille mænd og kvinder og indføre værnepligt i hele Rigsfællesskabet. Værnepligten bør have en sådan længde, at værnepligtige i den sidste del af uddannelsesperioden sammen med de stående enheder kan indgå i beredskabet. Efter den første samlede tjeneste bør den værnepligtige ved mobilisering overføres til funktioner i den operative styrke, og der må forventes behov for at vedligeholde reserveenhedernes uddannelse gennem mønstringer.

Hvis hæren ønskes udviklet i den beskrevne retning, vil det medføre betydelige behov for organisationsændringer, rekruttering af personel, anskaffelse af nyt materiel og udvidelse af etableringskapaciteten. Men lad os først få udstukket retningen, derefter kan vi se på detaljerne.

Carsten Rasmussen

Pensioneret brigadegeneral og senioranalytiker ved Institut for Militær Analyse